

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. X. Si mulier nupsit, conscia suæ arctitudinis, omne remedium;
secluso mortis periculo, debet perferre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

impotens; post pubertatem autem potens, & sic videtur esse major ratio, standi verbo viri, quando mulier est pubes.

Solutur.

Fateor; & ideo hic non statur simplici verbo viri, sed compellitur jurare: dicto autem cap. Si quis acceperit uxorem, nulla fit mentio juramenti.

Hinc Gloss. d. cap. Continebatur, verb. Inramento, interrogans: Sed quare compellitur iste jurare? Respondet: Ideo compellitur jurare, ne hoc diceret in fraudem, & in præjudicium mulieris, nec credere tenetur ei mulier sine juramento, præcipue in causa Matrimonij, propter periculum animæ. Lau. dixit, quod hoc ideo, quia fundata videbatur intentio mulieris, quia traducta fuerat mulier minor: unde ad tollendam præsumptionem illam, debet jurare; se-cus esset, si mulier nihil omnino probasset.

489. Alia coje-ctio.

Quid ergo, inquis, ad particulam aduersativam; Autem? Nam juxta hanc explicationem videtur, quod vers. Consultationi, ponit ideam, quod in vers. Si autem. Nam in utroque dicitur, quod ante annos legitimos puella fuit cognita. Ita contra hunc textum objicit Panormitanus sup. & subdit duplicem solutionem.

Prima solu-tio, ex In-noc.

Innocentius, inquit, intelligit primum ver-sum, quando puella pervenerat ad annos legiti-mos tempore traductionis: vers. Si autem, in-telligit, quando erat adhuc impotens respectu ætatis.

490. Secunda, ex Hostiens.

Hostiensis dicit, quod in primo versu quære-batur, an deberet credi assertioni mariti: in vers. Si autem, quærebatur an esset Matrimo-nium, ex quo puella erat in undecimo vel circa 12. annum. Ita Panormit.

Et sic patet, quomodo illi versus diversificen-tur, tamen uterque ponat puellam impuberem, ut proinde, propter illam particulam aduersati-vam: Autem, non sit recedendum à sententia Panormitani, sup. relatâ, quæ indubiè probabi-lis est, & fortè non minùs vera, quam sententia Sanchez.

491. Quia si ad sit mali-tia ante septennium?

Hoc addo pro fine hujus Conclus. quod ma-litia, id est, discretio & potentia coeundi, sup-pleret ætatem seu sufficeret ad Matrimonium, non tantum post septennium, sed etiam ante, si viâ ordinariâ, vel per miraculum adesset; si-cuti si viâ ordinariâ, vel per miraculum, longè ante septennium adesset malitia, id est, usus ra-tionis, suppleret ætatem requisitam ad spon-salia.

Puat Au-ctor Matr. fore vali-dum.

Scio, jura superius allegata meminisse ætatis proximæ pubertati; sed hoc ideo, quia suppo-nunt, ante illam ætatem communiter deesse dis-cretionem, imò & potentiam coeundi; interim si adessent, in primis ex natura rei validum foret Matrimonium; & non est verisimile, quod jus Ecclesiasticum casum illum rarissimum vo-luerit comprehendere, juxta l. 5. ff. de Legib. Nam ad ea potius debet aptari jus, quæ & frequen-ter & facîle, quam quæ perraro eveniunt.

492. Lex fundata in præsump-tione, non obligat, casu

Maximè cum sit communis sententia, leges, quæ in præsumptione verè fundantur, non obli-gare eo particulari casu, quo veritas non subest, quamvis præsumptio sit juris & de jure: Et ra-

tio est; quia tali casu cessat materia legis, si-ve deficit conditio, sub qua obligatio imponitur: v. g. in Matrimonio, si lex præcipiat permane-re cum muliere, cognitâ post sponsalia, & con-tingat non fuisse cognitam affectu maritali, ces-sat in conscientia obligatio talis legis; quia ve-rè cessat materia ejus: nam intentio illius le-gis est præcipere accessum ad suam conjugem, & illa non est conjux.

quo veritas non subit.

Ita ergo est in nostro casu: prohibet jus & irritat Matrimonium, & contractum ante legiti-mam ætatem, si malitia eam non suppleat, id est, prohibet Matrimonium cum impotente vel in-discreto ex defectu ætatis; pone, quod uterque contrahens potens sit & discretus, jam cessat materia legis, & deficit conditio, sub qua obli-gatio non contrahendi imponitur, & contractus irritatur. Et hæc de impotentia temporali, quæ oritur defectu ætatis.

493. Conclusio.

Sed quid de ea, quæ provenit ex arctitudine, vel alio defectu corporis? Vnam tantum propo-no quæstionem: quid si mulier nupsit conscia suæ arctitudinis, per artem auferibilis? Respon-sio erit

CONCLUSIO X.

Si mulier nupsit, conscia suæ ar-ctitudinis, omne remedium, le-cluso mortis periculo, debet per-ferre.

Suppono, quod in fœminis virginitas sit di-stincta ab arctitudine, & quod multæ sint virgines, quæ tamen non sunt arctæ; sed qua-rum claustrum virginalè à quolibet viro propor-tionato & satis forti naturaliter potest referari; est id nequeat fieri à viro improporcionado & nimis debili. Porro ut sint arctæ exigitur, quod nequidem à viro proportionato, & satis forti nequeant cognosci, propter extraordinariam ar-ctitudinem, seu dispositionem claustris, ita ut de-fectus copulæ se teneat ex parte mulieris, & non ex parte viri. Hoc supposito.

494. Virginitas distinguitur ab arctitu-dine.

Disputatur primò; an quando mulier est ar-cta, teneatur se reddere aptam, quando id potest fieri per artem humanam, sine periculo mortis. Conclusio affirmat, quando contraxit conscia suæ arctitudinis.

Probat: quia Matrimonium validum fuit: nam impotentia temporalis, præterquam ex de-fectu ætatis, non dirimit, ut patet ex supradictis. Hæc autem impotentia est solum temporalis, cum per remedium humanum absque periculo mortis possit tolli. Ergo illud remedium debet mulier tali casu perferre; quia vir jus habet, ut reddat se aptam, ne in perpetuum fraudetur jure suo, & mulier sibi ipsi debet imputare, quod sub-beat gravè incommodum; servit enim se at-ctam, & ideo debuit à nuptijs abstinere, aut cer-re viro suam arctitudinem indicare, nisi vellet hujusmodi incommodum sustinere.

495. Probatur Conclusio.

Ad

496. *Confirmatur ex c. 3. de Frig.*

Ad hoc facit textus in cap. Ex literis, 3. de Frigidis in fine: Respondemus igitur, quod si vitium illud mulier à natura contraxit, nec ope medicorum poterit adjuvari: viro aliam accipiendi liberam tribuas facultatem.

Ubi Gloss. verb. Medicorum, ait: Inf. eod. Fraternalitatis, & ita non fuit Matrimonium. Et intellige quod dicit: Non poterit adjuvari ope medicorum sine periculo corporali: alias non deberent separari; imò modicam violentiam debet sustinere, ut arg. inf. eod. Fraternalitatis.

497. *Quam violentiam debeat hic mulier pati.*

Rogas, quæ sit hæc modica violentia? Confulle d. cap. Fraternalitatis, & dicet tibi: Nos tamen perspicaciter attendentes, quod impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter divinum miraculum per opus humanum absque corporali periculo potuit removeri.

Ubi Gloss. verb. Corporali periculo, ait: Vbi verò grave periculum timeretur, non est Matrimonium: sed ubi levi periculo potest removeri, debet illud pati, inf. eod. cap. §. Per hæc, à contrario sensu.

Do verba integra d. §. Per hac autem questionem illam noveris esse solutam, quæ quaeritur, utrum ea, quæ aded arcta est, ut nulli possit carnaliter commisceri, nisi per incisionem, aut alio sibi modo violentia inferatur, non solummodo levis, sed fortè etiam gravis, ut ex ea mortis periculum timeatur, ad Matrimonium contrahendum debeat idonea perhiberi.

498. *Omnes, ex qua mortis periculum non timeatur.*

Igitur omnis violentia levis est, ex qua mortis periculum non timetur: gravis autem ex qua mortis periculum timetur. Hanc non tenetur mulier pati, tametsi conscia contraxisset; quippè Matrimonium fuit invalidum, quoniam ipsa erat inidonea ad contrahendum, ut notat Gloss. sup. verb. Debeat, dicens: Quasi dicat: non debet idonea perhiberi: quia censetur impotentia perpetua.

Porro dum abest periculum mortis, impotentia solum est temporalis, atque adeò Matrimonium validum, ut sup. dixi; & ideò tenetur se reddere aptam, estò etiam inficia suæ arctitudinis contraxisset, saltem quando potest sine gravi suo incommodo; gravi, inquam, respectivè ad incommodum, quod vir alioquin patitur, si toto tempore vitæ sine suo crimine debeat cœlebs vivere, expositus mille periculis incontinentiæ.

499. *Occurritur objectioni.*

Nec valet hic dicere: vir sibi ipsi debet imputare, quòd privetur jure suo, quoniam minus providus fuit in tanto negotio: non valet, inquam; quia talis impotentia non solet inquiri, & quaesita non poterat deprehendi; cum & ipsa mulier eam ignoraret, ut supponitur.

Scio debitum conjugale non obligare cum gravi incommodo, & ex multis alijs causis liberari conjugem à reddendo debito, ut suis locis videbimus, sed quid inde? Quippè, dicit aliquis: omne ferè incommodum, extrà periculum vitæ, leve est respectu incommodi, quod vir patitur, si nunquam possit uxori suæ copulari, cum alioquin habeat jus ad copulam, eique minimè cesserit, invincibiliter ignorans hanc impotentiam, Si enim scivit, sibi debet impu-

tare, quòd nequeat copulari, & censetur cessisse jure suo. Sicut mulier, conscia suæ arctitudinis, censetur cessisse jure suo, quod aliàs habebat ad evitanda incommoda, quæ jam debet sustinere, ut seipsam reddat aptam.

Interim, dum mulier bonâ fide contraxit, ignorans invincibiliter impedimentum, non video, quare non teneatur aliquod incommodum subire, quàmvis fortè non tam grave, quàm si malâ fide contraxisset.

Igitur dum defectus potentiæ tantum ex parte mulieris se tenet propter extraordinariam arctitudinem, putant plerique, eam pati debere incisionem, si non sit inductiva mortis vel infirmitatis gravis & periculosa; sed facili modo effici possit, putà cauterio vel apertione figilli. Sin autem defectus proveniat ex parte viri, quia improportionatus, vel nimium debilis, muliere ex se apta, ita ut solum obstat claustrum virginitalis: ego (inquit Pontius lib. 7. cap. 62. n. 2.) quidquid dicant DD. nostri, quantumvis graves & omni æstimatione digni, medium istud (quo virginitalis claustra reserantur) omnino respiciendum assero. Hæc ille.

Et prosequitur: Itaque si quò minus aliqua fœmina viro suo congregiatur, tantum obstat virginitalis, quàm trium annorum congressu atque conatu non violavit, sed adhuc permanet integra, etiam si illa integritas medio aliquo facili, hoc est, quod in vitæ periculum non adducat, putà medicamento, vel cauterio, vel apertione figilli, tolli possit, & reddi mulier habilis, ut commisceatur viro, tale impedimentum censendum est perpetuum, & Matrimonium declarandum nullum; nec fœmina tenetur hujusmodi remedium pati, sed per me à conjugij onere libera esto, & alteri nubat, qui claustra naturali, & non asciticiâ clave reserare possit.

Sentit nobiscum Durandus 4. dist. 34. q. 2. Palud. ead. dist. & q. Supplementum Gabrielis ead. dist. q. 1. à 2. & Mag. meus Luyfius Legionensis, de hac re consultus, ita respondit Salmanticæ April. 3. anno 1570. in causa matrimoniali Illustrissimorum D. Francisci de Fonseca, & D. Ioannæ de Azevedo.

Ratio, quæ me movet, hæc est. Illud est impedimentum perpetuum, quod tolli non potest, nisi medio aliquo miraculoso, vel cum vitæ periculo, vel quod jus & æquitas iniquum judicant. Sed medium hoc deflorandi fœminam artificio aliquo, secluso viri congressu, ejusmodi est, quod nec ratio, nec natura, nec jura permittant. Igitur adhiberi non debet; sed perpetuum censendum impedimentum, si quis non naturaliter, sed artificiosè fœminam valcat violare.

Si Minorem probavero, ad exitum perducta res est. Eam ergò multis medijs ostendo. Primum; quia fœminam aliquam esse virginem, integram, intemeratam, illibatam, non est vitium, neque defectus aliquis naturalis, quinimò magni res pretij apud honestas fœminas; atque adeò non tale est, quod aliquo medicamento indigeat, velut ægrotudo aliqua vel morbus, neque

500. *Mulier, quæ bonâ fide contraxit, censetur ali- quod incommodum subire.*

501. *Si defectus oritur ex parte viri, non tenetur pati incisionem claustrum, juxta Pontium.*

502. *Et censetur impotentia perpetua.*

503. *Citat pro se Dur. Palud. Suppl. Gabrielis & Luyfium Legionensis.*

504. *Probat ex ratione.*

505. *Virginitalis non est defectus naturalis.*

que cui, secundum jus & æquitatem, aliqua debeat adhiberi medicina.

Si ergo, quod si fœmina virgo fit, tantum obest, quod minus à viro, cui nupsit, agnoscat, & mater fiat, non debet, ut amittatur virgineus ille flos, remedium aliquod adhiberi. Non est opus valentibus medicus, sed malè habentibus: morbi medelam exigunt, non fanitas: quod contractum est, ligamine & consolidatione eget, non quod integrum; quod deficit à debito & naturali statu, in pristinum restitutas oportet; at quod sanum, integrum, vegetum, & in suo statu secundum naturam est, quid reparatione, medicamentis, obstetricante manu opus habet?

Deinde: fœminam virginem artificio corrumpi, ut possit viro concumbere, horret natura, honestasque non patitur; ac proinde fieri nequaquam debet. Natura namque virgineum hunc florem fœmineo inferuit corpore, ut erga maritos argumentum esset bonè & honestè antèactæ vitæ, pignus servandæ impostèrum fidei, ac veluti pretiosissimum munus, quod viris primâ nocte congressus offerrent, ac virgineo illo sanguine, velut Elephantos purpura, in sui amorem raperent &c.

Res ergo videtur non ferenda, & ab omni ratione aliena, & contra id, quod exigit rectè instituta natura, fœminam honestam cogere, ut à se abalienet, antequam viro suo copuletur, id quo gravior ipsa viro esse posset, virgineum florem, præcipuam in Matrimonium dotem, honestatis argumentum, indubiæ fidei certissimum pignus, pacis ac mutui amoris assiduum nutrimentum.

Tertiò argumentatur Pontius: commune est cuique contractui, obligationem inducere, juxta solemnitatem, formam, & conditiones, quibus celebratur: ac proinde, cum Matrimonium contractus quidam sit, in quo vir & uxor se mutuò tradunt in usum Matrimonij, ea conditio subintelligitur, quamvis non exprimat, si ad eum usum apti fuerint. Manifestum autem est non subintelligi, ut apti sunt ad usum tertij; sed invicem alter alterius comparatione habilis; uxor, quæ se tradit viro, ut ab illo cognoscatur; non verò à medico, igne, vel auro, vel obstetricis manu. Qui enim se illa traderet, ut virginitatem artificio amitteret, & id, quod insigne ejus ornamentum est, in detrimentum verteretur?

Ultimum argumentum Pontij sic sonat: Denique, quod maximè apud me vim habet, si artificio aliquo referari virginitatis claustra, aptum ac sine inconvenienti, & æquitati consonum medium esset, cur nunquam Ecclesia præcepit, definivit, consuluit, aut permisit fieri ad componendas multas lites, quibus plena sunt Iudicum Ecclesiasticorum tribunalia? Tantum trium annorum cohabitatio decreta est; quia fieri potest, ut quæ primo congressui resistit janua, assidue conanti atque pulsanti pateat. Et cum evenire facile possit, ut quæ post triennium intacta surgit è thoro, apta esset illius viri congressui, modo artificio aliquo latior aliquantulum fieret illa rimula, nunquam id judi-

Bosco de Matrim. Pars II.

cavit, consuluit vel instituit. Signum ergo est, medium hoc ut illicitum & iniquum, contra fas & honestatem neglectum, non admissum ab Ecclesia.

Demus, semel id sustinuisse fœminam, & adhuc membra viri jacere semimortua, languida, & ob pravam structuram inepta, quid deinde faciat fœmina, ferro vel artificio violata? Quo confugiet? Quoniam si divortium postulaverit, suam causam muniet? Iustitiam ostendet, si jam inveniatur flos ille veluti succisus aratro? Quàmvis enim ferro excæta sit; attamen causam illius non admittet Ecclesia; sed præsumet à viro, si ille artificio intervenisse neget, usui & cohabitatione corruptam. Ne ergo viri doctissimi fœminæ gravissimum onus imponant, illamque cogant, ut patiat se non naturâ sed arte violari. Hæc mea in hac re sententia est. Usque adhuc Basilius.

Contra D. Tho. 4. dist. 34. q. un. a. 2. ad §. ibi: *Si non possit implere carnalem actum cum virgine, & possit cum corrupta, tunc medicinaliter aliquo instrumento posset claustra pudoris frangere, & ei conjungi, nec esset hoc contra Matrimonium; quia non fieret ad delectationem, sed ad medicamentum.*

Thom. Sanchez (inquit Pontius sup. n. 3. lib. 7. disp. 93.) sentit, eam incisionem licere, ac fœminam eam pati debere. Sequitur in eo D. Tho. (non abnuo) compluresque Scholasticos alios, qui speculando magis locuti sunt, quàm peculiarem aliquem casum pertractando, qui si ad eorum manus devenisset, & hic & nunc, quæ res circumstant, considerassent attentius, in aliam sententiam declinassent. Hæc ille.

Ego autem dico; si Pontius attentius considerasset jura, jam non semel allegata, ex quibus cognoscitur, quam Ecclesia vocet impotentiam temporalem, & si ad ejus manus particularis casus devenisset, in quo mulier libenter subiisset talem fractionem claustris, ut sic posset in contracto Matrimonio persistere, fortè in sententiam D. Thomæ & aliorum declinasset.

Igitur hæc sententia probatur, meo iudicio, maximè ex cap. *Fraternitatis*, de Frigid. ubi, ut alibi vidimus, vocatur impedimentum temporale, quod, præter divinum miraculum, per opus humanum, absque corporali periculo potuit removeri. Sed in casu nostro impotentia coeundi potest tolli, præter divinum miraculum, per opus humanum, absque corporali periculo; ergo est impotentia temporalis.

Negatur, inquis, Subsumptum: nam, ut Pontius sup. dicit in prima sua probatione, claustris fractio extrâ copulam est res iniqua.

Sed quæso te, contra quam legem, quando sit in Matrimonio in ordine ad coeundum? Hanc legem desidero scire. Fateor, virginitas non est vitium aut morbus, ut propterea indigeat medicamento; attamen in casu particulari est obstaculum copulæ; & ideo potest removeri ab illo, qui jus habet ad copulam.

Planè reponis; sed hoc est quod quaeritur, an in tali casu vir habeat jus, id est, an Matrimonium fuerit validum.

Fff

Quæri-

504. Virginem artificio corruptam, horret natura.

505. Tertium arg. Pontij.

506. Ultimum argumentum.

507. Confirmatio.

508. Opposita sententia est D. Tho.

Resp. Pontij.

Exploditur.

509. Probatur sententia D. Tho. ex c. 6. de Frigid.

Resp. Adversarium.

Rejicitur.

§ 10. Quæritur prorsus; & unde probatur, quòd non fuerit validum? An quia impotentia perpetua? Hoc negat Sanchez; quia potest tolli per opus humanum sine peccato, supposito valido Matrimonio. Quod Omnes illi concedere debent, qui docent, illam fractionem esse licitam, quando mulier est arcta.

Unde quàmvis Pontius solum loquatur de casu, in quo defectus se tenet ex parte viri; equidem allegatur pro sententia, quæ generaliter docet, illam incisionem esse illicitam. Quippe illa incisio æquè repugnat honestati in uno casu, quàm in alio; & virginitas æqualis pretij res est, atque honestatis argumentum in utroque. Ergò si licet fractio, imò debita est, quando est defectus ex parte mulieris; etiam licebit, quando defectus tenet se ex parte viri; sin autem non liceat in uno casu, nec in alio.

§ 11. Interim aliqui distinctionem inveniunt, inter quos Dicastillo disp. 7. dub. 48. ubi n. 503. supponit primò (quidquid reclamet Basilus) cum communi DD. sententia, artificiosam apertionem claustrum licitam esse, non solum in fœmina corrupta, sed etiam in virgine; neque enim (inquit) turpe censetur, juvare naturam ad actum honestum, qualis est conjugalis. Quare si ex alia parte non repugnet; impotentia, quæ sic tolli potest absque peccato, & periculo corporali, non censetur perpetua, nec dirimere Matrimonium, nec ejusmodi medium horret natura, ut ille putat. Hæc Dicastillo.

Et n. seq. loquens de casu, in quo obstaculum se tenet ex parte fœminæ, ait: conveniunt ferè DD. contra Basilium, teneri fœminam id pati, si possit fieri absque gravi incommodo, aut absque gravi infirmitate, gravique dolore; nam ad id ipsa Matrimonialis obligatio videtur posse obligare.

§ 12. Denique n. 510. docet, fœminam non teneri id pati, quando est defectus ex parte viri. Ratio est (inquit) quia, ut casus supponit, ex parte fœminæ nullum est impedimentum particulare, neque obstaculum, præter commune virginitatis, atque adeò, quantum est ex se, apta est ad reddendum viro debitum, totumque obstaculum est ex parte viri. Quapropter illi soli incumbit, & non fœminæ, uti remedio, quo defectus ipsius possit suppleri. Quòd si non possit, sibi imputet vir, quòd cum tali defectu voluerit uxorem ducere; nam fœminæ satis erit, offerre solutionem debiti modo ordinario; maxime cum natura quodammodò horreat, & insitus pudor difficilè patitur, fœminam, præcipuè virginem, artificio aut instrumento violenter corrumpi, incidi aut aperiri. Hactenus Dicastillo cum Pontio, & Alijs, quos citat.

Ecce hic quodammodò horret natura, & insitus pudor difficilè patitur incisionem, cum tamen superius dixerit: *Nec ejusmodi medium horret natura, ut ille (scilicet Pontius) putat.* Et certum mihi est, Basilium expressè non fuisse locutum, nisi de hoc ultimo casu, ut patet ex genuinis ejus verbis, sup. recitatis.

§ 13. Ego credo, quòd non minor horror sit in uno casu, quàm in alio, cum utrobique sit violenta

ta apertio. Et quæro, an virgo possit sine peccato illam apertionem permittere, & medicus facere in casu, quo est defectus ex parte viri, cum quo virgo libenter contraheret & consummaret. Similiter in casu extraordinariæ arctitudinis, antequam Matrimonium sit contractum.

Si negaveris; quomodo ergò non censetur turpe, juvare naturam ad actum honestum? Non enim fit, nisi in ordine ad actum conjugalem, & fieri potest, ut sine maximo incommodo non possit virgo ab hujusmodi Matrimonio abstinere. Quare non poterit tali casu vel le sustinere ablationem virginitatis, sive apertionem claustrum per medicinas extrà Matrimonium? Non quidem juvatur natura ad actum conjugalem absolute; quia cum alio possit eum actum perficere absque violenta apertione; sed respectivè tamen ad eum, cum quo vult contrahere.

Prorsus, inquis, juvatur natura; sed viri, & non fœminæ. Ast, amabo, quare fœmina non potest licitè velle tali modo adjuvare naturam viri, ut ipsa possit potiri Matrimonio, sibi maxime utili & necessario? An ille flos virginis tanti pretij est, ut ad conservationem totius non possit virgo velle pati ejus detrimentum? Ad quid serviet ei flos virginis, si cum eo nequeat Matrimonium contrahere, & absque eo possit commodas nuptias obtinere? Credo, quòd à multis non tantum æstimetur, ut propter eum commodas nuptias abjicerent, si possent sine peccato ejus detrimentum facere.

Et verò nonne idèò minus grata erit viro? Imò gratior, cum propter eum, seu ad ejus naturam adjuvandam, id permisit fieri, eo sciente & volente. Nec minus argumentum erit honestatis, indubiæ fidei certissimum pignus, pacis & mutui amoris assiduum nutrimentum, virginitas eousque servata, & hæc occasione amissâ: imò majus, cum virgo ex amore sponsi sui sustinuerit illud incommodum. Atque ex his patet responsio ad 1. & 2. argumentum Pontij.

Ad tertium dico; nimium probare, & idèò nihil. Nam inde sequeretur, quòd Matrimonium cum impubere foret invalidum jure naturæ; quia corpus impuberis non est aptum pro tunc ad usum conjugij. Quare conditio subintellecta hæc est: *si ad eum usum fuerint apti, aut, præter divinum miraculum, per artem humanam, absque corporali periculo, fieri possint apti;* quæ conditio hic reperitur, nisi ostendatur, talem apertionem ad eum finem esse peccaminosam.

Sed quid ad ultimum argumentum respondimus? Quòd in jure Canonico (inquit Dicast. sup. n. 514. in fine) non reperitur usus talis incisionis, id potest fieri; quia non fuit propositus Pontificibus talis casus; & alijs vijs potuerunt decidi casus illis propositi; & ejusmodi medium non est eligendum, nisi tentatis alijs facilitioribus; præsertim, si ex alijs capitibus constet, tale medium non necessario debere, aut posse tentari. Hæc ille.

Non debet autem tentari, nisi moraliter certum sit, fracto claustrum, virum fore potentem,

§ 10. Negat Sanchez, impotentiam in casu proposito esse perpetuam.

§ 11. Artificiosa apertio claustrum est licita, etiam in virgine, juxta Dicastillo.

§ 12. Docet, non teneri id pati fœminam, quando est defectus ex parte viri.

§ 13. An virgo

taisi casu possit sine peccato permittere talem incisionem.

Arguitur quòd sit.

§ 14. Opponitur, sed perpetuam.

Non idèò minus grata erit viro.

§ 15. Resp. ad 3. arg. Pontij.

Quare in jure non reperitur usus talis incisionis, ex Dicastillo.

§ 16. Non debet

ventari incisi-
o, nisi per
eam mora-
liter cerio
vir fiat po-
tens.
Sanchez.

tentem, v. g. si constet saepius habuisse copulam cum corrupta. Rationem habes in ultimo argumento Pontij: quia aliàs talis virgo exponitur multis incommodis.

Et ita docet cum Alijs Sanchez sup. n. 35. dicens: Cautissimè iudex procedere debet, antequam ad hoc medium perveniatur, & priùs considerare debet, an vir sit frigiditate aut maleficio affectus. Et quando constiterit neutro eum vitio laborare, & ex viri inspectione nullus in membro virili defectus declaratur, constabit eum esse potentem ad alias, & solam hujus foeminae arctitudinem aut virginitatem obitare. Potest etiam probari, eum esse potentem ad corruptas, si ipse juret, se eas cognovisse, & ipsæ similiter se ab eo cognitatas. Ita Sanchez.

§ 17. *Probatum in eo casu esse debitam, ex Sanchez.*
Porro dum constat eum fore potentem ad corruptam, existimat Sanchez sup. n. 34. etiam dum sola virginitas obest, teneri virginem pati violentam apertionem, quando potest sine magno suo incommodo. Quia, inquit, cum verum sit Matrimonium, jus sui corporis transfuit in virum.

Nec obstat, ex parte viri hunc defectum con-
furgere: quia cum vir culpâ vacet, & naturali illi imbecillitati mederi nequeat, quarendum est remedium ex parte foeminae, ut ipsi viro appetur.

Confirmatur.
Et Confirmatur: si enim vir non posset moveri ad uxorem cognoscendam, nisi certo situ, aut pulchra ornatave pretiosis vestibus sit, quis dubitabit teneri foeminam eo situ uti, ac pretiosis indui vestibus, fucisque faciem decorare, ad viri imbecillitatem adjuvandum? Cum tamen impedimentum non oriatur ex parte foeminae.

§ 18. *Impugnatur.*
Dices: ex his non sequi foeminae detrimentum: at maximum sequitur ex apertione claustris: quod fortè decepti sint medici, & postea non poterit vir eam cognoscere, & dissolvetur Matrimonium, ac illa innopta manebit: quia alij non credent à viro incognitam.

Defenditur.
Respondeo: Dato ex hac parte illam deobligari, haberi jam intentum; nempe, non oriri deobligationem hanc ex eo, quod impedimentum non se teneat ex parte foeminae (quod intendit sententia contraria) sed oriatur ex damno subsecuto.

Sed etiam hinc non oriri, inde persuadetur: quod cum id Matrimonium censeatur validum, jus nullum habet foemina ad virginitatem tuendam: quare hoc non est reputandum damnum: eò vel maximè, quod si postea dissolvatur Matrimonium, durante viri impotentia, notoria erit per sententiam Ecclesiae, praecipientis incisionem, & declarantis virum impotentem, innocentia foeminae.

§ 19. *Alia probatio Sanchez.*
Deinde: quia incisioni illi, & medicaminibus susceptis, praeponderant jus ad usum Matrimonij, periculum incontinentiae maximum, ac pollutionum utriusque conjugis, cum perpetuo cohabitare debeant tamquam veri conjuges.

Plurimum arg.
Tandem: quia hæc obligatio nascitur ex eo, quod quicumque tenetur ad aliquod obsequium, tenetur subinde ad requisita ad illius exhibitionem.

Bosco de Matrim. Pars II.

nem. Quare hæc obligatio non nascitur ex impedimento, praestito per mulierem; sed ex jure Matrimonij, cui aliter satisfieri nequit. Hucusque Sanchez probavit suam sententiam.

Sed nunquid solidè? Solidissimè, si, ut supponit, Matrimonium sit validum, & incommodum apertionis non sit tantum, ut excuset à reddendo debito. At suppositum istud negatur à Pontio, qui pro viribus contendit, tale Matrimonium esse irritum, quo dato, argumenta omnia Sanchez corruunt, ut planum est.

Hinc Basilius sup. n. 6. Ad primum, inquit, dicimus, foeminam per contractum Matrimonij jus suum tradere viro apto, non inepto; atque in non aptum nullum transferri jus. Adde: etiam in eo medio magna incommoda reperiri, quæ jam dixi. Confirmatio frivola est. Quid enim mutationi situs ac vestium cum virginis incisione, & viri impotentia comparatione virginis?

Ad secundum; si vir est ineptus simpliciter ad virginem, nullum consergeret jus Matrimonij, quod praeponderet incisioni. Nam virgo non se tradit ex natura contractus, illo modo celebrati, nisi habili, & corpore de se apto, & quasi emit corpus etiam aptum ad illam in eo statu, quo se illi tradit. Concupiscentiae verò nullum est periculum; dissolvitur enim Matrimonium, ut in ea causa, quam dixi, praedictum est.

Tertium & postremum eodem pede claudit; supponit enim teneri corpus virginis, de se aptum ad obsequium viri, ad virginem profus inepti, quod nos negamus; iste verò Auctor nulla ratione sufficienti confirmat. Sic Pontius.

Sed attende, quod sequitur: Poterit quidem foemina, si voluerit, incisionem pati; obligari autem ad illam non potest. Si autem jam incisa, adhuc à viro cognosci non possit, non tenebitur vir illam alere; sustinuit enim suâ sponte, ac se objecit illi periculo; atque adeò nullam injuriam intulit. Sicuti qui sine ulla vi agnoscit virginem, etiam si Matrimonium amittat, nec æquè benè nubere possit, ad nullam restitutionem tenetur, qui violavit. At si contra ejus voluntatem incideretur, & postea adhuc inepta esset illi viro, non liberarem virum ab onere dotis sufficientis constituendae, ut æquè benè alteri nubere posset. Hæc ille.

Ubi, ut vides, concedit foeminae, si voluerit, incisionem pati; cum tamen n. praeced. scribat hæc verba: Qui ergò impotens est ad virginem agnoscendam, cum reverà illi sit ineptus, nisi incidatur; & aliàs ea incisio turpis sit & illicita, ut probavimus, nullum jus habet ad ejus usum.

Sed enim, si ea incisio turpis sit & illicita, quâ ratione foemina poterit, si voluerit, eam pati? An fortè poterit velle rem turpem & illicitam? Si autem licita est & possit eam pati, est non teneatur, putas, quod propterea impotentia sit perpetua, & per consequens Matrimonium invalidum? Quid si mulier arcta posset absolute aptari, tamen ad hoc non teneretur, propter nimis grave incommodum, quod alio-

F ff 2 quin

§ 20.
Resp. Pontij ad 1. probationem Sanchez, & confirmatorem.

Ad 2. arg.

§ 21.
Ad ultimum.

Foemina potest incisionem pati, juxta Pontium uno loco.

Alio loco ait, eam esse illicitam.

§ 22.
Impugnatur hæc doctrina Pontij.

quin subeundum foret, dices propterea, illud Matrimonium esse invalidum? Profecto in principijs Pontij hoc deberet admitti. Nam vir dedit corpus suum aptum, & recepit corpus ineptum pro tunc, quod nunquam fiet aptum, quamvis aliqui fieri posset.

523.
Evangelij præ-
cluditur.

Dices: semper manet ista disparitas; quod in uno casu vitium seu impotentia se teneat ex parte mulieris, in alio ex parte viri tantum. Sed quid inde? Valor Matrimonij non respicit, ex cuius parte se teneat impedimentum; sed solum considerat ipsum impedimentum, an præter divinum miraculum, per opus humanum, absque corporali periculo possit removeri, ut jura loquuntur. Quamvis ergo tunc mulier per se non indigeat medicamento, utpotè quæ nullo morbo laboret; at per accidens eo indiget, ratione Matrimonij initi, cuius valor pendet ex cognitione perpetuitatis impotentiae, sive potius ex ipsa perpetuitate, quæ nequit sciri, nisi sciatur, an medicamine, utriusque conjugii adhibito, auferri nequeat.

524.
Alia evasio.

Consentio, reponit quispiam; quando uterque conjux indiget medicamine; at in casu proposito solus vir indiget; ergo illi soli medicamen est adhibendum. Et ideo jura præallegata loquuntur de muliere extraordinarie arcta, quæ vitium illud à natura contraxerat.

Non substi-
stis.

Respondetur: d. cap. *Fraternitatis*, loquitur de muliere, quæ curaverat claustrum virginaliter referari vel artificio, vel concubitu viri, vel alio modo, ibi: *Quamvis igitur semiplene nobis expresseris qualiter illas seras fecerit referari, utrum videlicet artificio medici, an concubitu viri, seu alio quolibet modo &c.* Si concubitu viri; ergo defectus seu impotentia respectu prioris viri, non provenerat ex parte mulieris, sed ex parte viri; & tamen Pontifex decernit, prius Matrimonium fuisse validum, eò quod non fuerat impedimentum perpetuum.

525.
Probatur ex
c. 6. de
Erig.

Hercule ex eodem jure habemus, quod mulier possit esse arcta respectu unius, & non alterius, in fine: *Similiter illa, quæ viro, cui nupsit, adeo arcta est, ut nunquam ab eo valeat desolari, si ab eo sit per judicium Ecclesie separata, & nubat alteri, cui arcta non sit, & per frequentem usum secundi reddatur etiam apta primo, utrum ad eum redire debeat, cum quo prius sædus inierat conjugale. De talibus autem non est facile judicandum, cum finale judicium pendeat ex futuro.*

Et Glossa
ibi.

Ubi Gloss. verb. *Ex futuro*, inquit: *Nec intellige, quod Matrimonium retrahatur; sed hoc ideo dicit, quia in dubio est, an sit Matrimonium cum primo: nec intelligas, quod tunc primo incipiat esse Matrimonium cum primo, cum incipiat esse apta sibi, sed tunc prius declaratur fuisse Matrimonium.* Ergo consistit Matrimonium inter virum & virginem, quam nisi corruptam nequit cognoscere. Nec jus meminit hic extraordinarie arctitudinis, quippe per solam copulam cum alio claustrum fuerat referatum, & sic apta reddita priori viro, qui propter suam imbecillitatem vel alium defectum non poterat illud referare.

526.

Omnibus itaque perlectis & perscrutatis; hæc

est mea resolutio: Dum moraliter certò constat, virum esse potentem ad corruptam, licita est incisio virginis, & debita, quando absque gravi incommodo fieri potest; quia Matrimonium fuit validum; quoniam impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter divinum miraculum, per opus humanum, absque corporali periculo poterat removeri.

Replasia
Auctoris.

Atque adeo non video, quare tali casu ipse vir, propria auctoritate, etiam virgine invitâ & renitente, non posset proprijs manibus, aut instrumeto alio, claustrum aperire; quippe utitur jure suo, quod habet ad copulam, quam aliâ viâ nequit obtinere, eo semper salvo, ut id fiat sine notabili virginis damno. Et non dubium, quin hæc libentius passura sit dictam apertionem à viro proprio, quam ab aliquo tertio.

An vis pro-
prijs mani-
bus possit
claustrum
referare.

Nihilominus Sanchez sup. n. 29. existimat, id non licere viro propria auctoritate efficere: & si probabilis timor sit, fore, ut id intentet, separandam mulierem, ac in loco tuto constituendam, donec lis decidatur, aut plena securitas detur. Sic ille.

527.

Negat San-
chez id posse
facere pro-
pria aucto-
ritate.

Et putat oppositum non docere D. Tho. superius allegatum, eò quod addiderit illam particulam: *Medicinaliter*, quasi dicat, juxta medicorum præscriptum.

Quid ergo, si ipse vir sit medicus, & optimè norit præscriptum incisionis; censent advocandum alium medicum, qui incidat? Scio quod non censeas, vel ostende ubi jus hoc præscribat. Sanè D. Tho. sup. loquitur de ipso viro, cuius est mulier, & ait, eum posse tali casu medicinaliter aliquo instrumeto claustra pudoris frangere, ut patet ex verbis ejus sup. relatis.

Quod ergo docet Sanchez, sic intelligendum arbitror, ut vir propria auctoritate, antequam constet, talem apertionem esse necessariam, aut fieri posse sine gravi damno foeminae, nequeat id efficere, ignorans modum convenientem, & ita exponens mulierem multis & gravissimis incommodis. Unde supponit, litem impotentiae nondum decisam, ut patet ex ejus verbis, sup. relatis; ac proinde non constare de impotentia, & de modo acquirendi potentiam; quo ergo jure vir attentaret tale remedium periculosum? Non capio.

528.

Quomodo
id sit intelli-
gendum.

Atque hic fuisset finis hujus Sectionis, nisi quispiam me interrogasset: nunquid Hermaphroditus potest Matrimonium inire? Respondeo breviter:

CONCLUSIO XI.

Hermaphroditus secundum sexum alterutrum, in quo capax est, licite contrahit.

Contingit aliquam personam inveniri duplicis seu mixti sexus, scilicet masculini & foemini simul; & dicitur Hermaphroditus.

529.

Quis dicitur
Hermaphroditus.